

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

וא"ו תשרי, ה'תש"ל

חלק ב – י"ל לש"פ וילך, יום ההילולא וא"ו תשרי, ה'תשע"ו

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה

שנת הקהל (ופרצת)

פתח דבר

לקראת ש"פ וילך, שבת שובה, וא"ו תשרי, יום היאָרצייט־הילולא של הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה ז"ל אמו של כ"ק אדמו"ר זי"ע — הננו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות וא"ו תשרי, ה'תש"ל, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ נצבים, ה'תשע"ה).

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות־קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצאי ראש השנה, ה'תשע"ו,
שנת הקהל (ופרצת)
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2015 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5775 • 2015

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

יג. כאמור לעיל (ס"ז) — כיון שאוחזים בנגלה, יש להוסיף עוד ענין ב"נגלה":

רגיל בהתוועדות זו לדבר גם אודות ה"קרן" שנקראת על שמה של בעלת ה"יאָרצייט", שעל ידה מסייעים בנוגע לחינוך ילדי ישראל — ובפרט בנים — על טהרת הקודש⁷⁵.

ובכן: כל הרוצה — ישתתף בזה, ויכול גם לציין שמו ושם אמו, כדי להזכירו להמצטרך לו.

ולהעיר, שאע"פ שדובר לעיל בארוכה אודות מאמר המשנה "אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים" — הרי נוסף לכך שהמשנה עצמה אומרת שזה "מרבה" וזה "ממעט", ויש צורך בלימוד מפסוקים ש"אחד המרבה ואחד הממעט" (שאצל כל אחד מהם ישנו ה"אחד"⁷⁶), כיון ששניהם מכוונים לבם לשמים, הנה בנוגע לעזר וסיוע ליהודי נוסף, הרי להזולת לא נוגע כ"כ שהנותן "יכוין לבו לשמים", אלא בעיקר נוגע לו הכמות — "המרבה".

וכמדובר כמ"פ בנוגע לענין הצדקה, שאיתא בספרי⁷⁷, שאפילו ה"מאבד סלע .. ומצאה עני והלך ונתפרנס בה", הרי זו צדקה, והיינו, שאע"פ שמצטער על איבוד הסלע, ומקווה שמי שימצאנה יחזירנה לו, מ"מ, כיון שמצאה עני ונתפרנס בה (דכיון שאין בה סימן, אינו חייב להחזירה, ונעשית שלו), הרי זו צדקה.

ומזה מובן, שבענין הצדקה נוגע רק הנתניה בפועל, שתהי' באופן ד"המרבה", וכל המרבה הרי זה משובח, ובלבד שתהי' הנתניה בשמחה ובטוב לבב (כהפס"ד בהלכות צדקה⁷⁸), ושני ענינים אלו — הן הריבוי ("המרבה") והן השמחה — בנגלה.

* * *

יד. מאמר כעין שיחה ד"ה איתא בסוף מנחות כו' מה כתיב בפרשת קרבנות כו'.

טו. (לאחרי המאמר, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

כיון שהעולים החדשים ראו בחדשים האחרונים את ראשית היציאה מן המיצר אל המרחב — יאמרו כולם יחד "לחיים", וינגנו "הוא אלקיננו", ויעלו את כל הקהל ב"המעלך מארץ מצרים"⁷⁹.

75 ראה גם שיחת וא"ו תשרי תשכ"ח

77 תצא כד, יט.

סל"ה (תו"מ חנ"א ע' 87). וש"נ.

78 טושו"ע יו"ד סרמ"ט ס"ג.

76 ראה לקמן סכ"ג.

79 תהלים פא, יא. וראה לקמן ס"ב.

(ניגנו "הוא אלקינו", וכ"ק אדמו"ר שליט"א עמד מלא קומתו ורקד על מקומו בשמחה גדולה).

* * *

טז. ידוע פתגם רבינו הזקן⁸⁰ שצריך לחיות עם הזמן, וכפי שנתפרש שהכוונה בזה היא לפרשת השבוע שקורין בתורה — כפי שנקבע ע"י הגאונים, שהיו גדולי ישראל ומאורי ישראל על כל הדורות שלאחריהם, שבשבוע פלוני יקראו פרשה פלונית, ובשבוע שלאח"ז יקראו הפרשה שלאחריי, וכך הלאה, בכל השבועות של כל השנה כולה — שבזה צריכים "לחיות", היינו, ללמוד ולהתבונן ולהתעמק בתוכנה של פרשת השבוע, וכיון ש"תורה" מלשון הוראה⁸¹, ימצאו בזה הוראות בנוגע למאורעות וענינים שמתרחשים בשבוע זה, באופן ש"תורה אור"⁸² תאיר את הדרך לידע כיצד להתנהג בענינים אלו, אשר, לולי זאת, הי' הדבר מוטל בספק אצלו, או שהי' מתנהג באופן בלתי-רצוי.

ובזה גופא — הנה כיון שכל פרשה נחלקת לשבעה חלקים (חלק ראשון — מהתחלת הפרשה עד שני, חלק שני — משני עד שלישי, ועד לחלק השביעי — משביעי עד סיום הפרשה), כשם שהשבוע נחלק לשבעה ימים, הרי נוסף על השייכות הכללית של כל הפרשה לכל ימי השבוע, שהרי גם יום ראשון בשבוע נקרא יום ראשון לפרשה פלונית (ובנדו"ד: פרשת האזינו), הנה בפרטיות יותר שייך יום ראשון בשבוע לחלק הראשון של הפרשה, מהתחלת הפרשה עד שני, ועד"ז בנוגע לשאר ימי השבוע.

ובנוגע להתוועדות הקשורה עם ששה בתשרי, שחל ביום חמישי לפרשת האזינו — יש לזה שייכות מיוחדת עם חלק הפרשה מחמישי עד ששי, וכיון שעומדים כבר בלילה שלאחריו, הרי זה שייך גם לחלק הפרשה מששי עד שביעי.

יז. התחלת חלק הפרשה מששי עד שביעי היא — "כי אשא אל שמים ידי ואמרתי חי אנכי לעולם"⁸³:

הפירוש הפשוט בזה — שזוהי שבועה של הקב"ה, שכן, ענין השבועה הוא באופן של "הרימותי ידי" (לשון שבועה)⁸⁴, וכמו"כ אומר הקב"ה "אשא גוי ידי".

(82) משלי ו, כג.

(83) לב, מ.

(84) לך לך יד, כב (ובפרש"י).

(80) סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך (נעתק

ב"היום יום" ב חשון).

(81) ראה רד"ק לתהלים יט, ח. גו"א ר"פ

בראשית (בשם הרד"ק). זח"ג נג, ב.

וכאמור לעיל⁸⁵ — הצורך בענין השבועה הוא במעמד ומצב שדרושה התאמצות והשתדלות מיוחדת כדי להתגבר על קשיים בלתי רגילים, אשר, לולי השבועה יכול להיות שלא הי' מתאמץ כ"כ, אבל כאשר נתקשר לענין זה בשבועה, אזי יודעים, שלמרות כל הקשיים, לא יעצור בדרכו, אלא יעשה זאת!

וממשיך בכתוב: "אם⁸⁶ שנותי ברק חרבי וגו'", ככל פרטי הענינים בנוגע להנהגה עם אינם יהודים, ועד להסיום: "וכפר אדמתו עמו"⁸⁷, כפירוש רש"י: "ויפייס אדמתו ועמו על הצרות שעברו עליהם שעשה להם האויב";

אמנם, כיון שבפסוק לא נאמר "וכפר אדמתו ועמו", אלא "וכפר אדמתו עמו", לכן מוסיף רש"י עוד פירוש: "וכפר אדמתו — ומהי אדמתו — עמו, כשעמו מתנחמים ארצו מתנחמת", והיינו, שאין צורך בתוספת וא"ו ("אדמתו ועמו"), שלפעמים הוא וא"ו המחלק, או וא"ו המוסיף ומחבר, כי, ענין של הוספה שייך רק בנוגע לענין בפני עצמו, ואילו כאן, הרי "אדמתו" ו"עמו" הם ענין אחד: "מהי אדמתו (ארץ ישראל, שנקראת בכמה שמות) — עמו".

וזהו פירוש הפשוט שמבין כל אחד מישראל, אפילו "בן חמש שנים", היינו, שמעמדו ומצבו בהתפתחות השכל להבין ולהשיג בתורה אינו באופן שיכולים להחשיבו כבן עשר שנים, ועאכו"כ לא כמו בן חמש עשרה שנה, אלא כמו בן חמש שנים בלבד — גם הוא שייך ללמוד מקרא, ולהבין מ"ש "וכפר אדמתו עמו", שאין צורך בוא"ו בינתיים, לא וא"ו המחלק, ואפילו לא וא"ו המוסיף ומחבר, כיון שענינם אחד; וכשם שהעם נקרא "עמו" (של הקב"ה), כך נקראת גם האדמה — "אדמתו".

יח. ובפרטיות יותר:

ענין זה שבנ"י נקראים "עמו" של הקב"ה, אינו דורש הסכמה של מישהו, שתהי' לו שליטה לומר שענין זה הוא באופן כך, לפעמים בתוקף ולפעמים בחלישות;

מאז שבנ"י עמדו בהר סיני, ומאז הכריתת ברית שאודותה קראנו בתורה לפני ר"ה: "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם גו' מחוטב עציך עד שואב מימך לעברך בברית ה' אלקיך ובאלתו גו'"⁸⁸ — נעשו בני"י "עמו",

(87) שם, מג.
(88) ר"פ נצבים.

(85) במאמר — פ"ג... (לעיל ע'...)
(86) שם, מא.

ואין שליטה על זה לאף אחד — לא רק גוים, אלא אפילו יהודים — לשנות או אפילו להחליש זאת.

הוא יכול להיות בן חכם (שאו שמחים עמו כולם, הקב"ה וכנס"י, וגם הוא בעצמו...), או ח"ו להיפך, אבל בכל אופן נקרא בנו של הקב"ה, אלא שבבנים גופא ישנם כמה סוגים — ארבעה בנים, אבל כל אחד מהם נקרא "בן".

ו"כנגד ארבעה בנים דיברה תורה"⁸⁹, והיינו, שבנוגע לכל אחד מהבנים מדברת התורה ומייעצת כיצד להתנהג עמו, ואפילו בנוגע לבן שאין רצונו בענין הגאולה, ועד כדי כך, ש"אילו הי' שם כו"ו"⁹⁰, הרי זה רק קודם מ"ת, אבל כשניתנה תורה, מתעסקת התורה גם עם בן זה, ומייעצת כיצד להתנהג עמו, עד שסוכ"ס יהי' בן של תורה. ואין לאף אחד — כולל גם הבן עצמו — שליטה על זה, לשנות זאת.

וזהו גם התירוץ הפשוט על השאלה בנוגע למארו"ל "כנגד ארבעה בנים דיברה תורה", דלכאורה, הרי רואים בעיני בשר, שמלבד ארבעת הבנים שיושבים ב"סדר" ושואלים קושיות, יש רח"ל גם "בן חמישי"⁹¹ — אותם יחידים שבכלל לא באים ל"סדר" ובכלל לא שואלים קושיות, והרי גם בן כזה "ישראל הוא"⁹², וא"כ, צריכה התורה לדבר גם כנגדו ולהתעסק עמו? — כי, גם אם בגופו נמצא במקום אחר, ואינו יושב ב"סדר", הנה בנשמתו ובפנימיותו נמצא גם הוא בשולחן הסדר, ככל הבנים, אלא שישנו מי שמקבל הכל ושואל רק מה צריך לעשות, וישנו מי ששואל קושיות, ועד לקושיא כזו שגורמת שגופו נמצא במקום אחר, אבל נשמתו נמצאת ב"סדר" ושואלת קושיות ושאלות, וחפצה ורצונה שיתרצו את הקושיא, ויוכל להיות כמו הבן חכם.

יט. וכשם שהדברים אמורים בנוגע ל"עמו", כן הוא גם בנוגע ל"אדמתו" — כיון שאין ביניהם וא"ו המחלק, ואפילו לא וא"ו המוסיף ומחבר, שהרי אין כאן דבר שצריך להוסיף, או שני דברים שצריך לחברם, כי אם דבר אחד: "מהי אדמתו — עמו".

ולכן: כשם שאף אחד לא יכול לשנות או אפילו רק להחליש את הקשר של ה"עם" להתואר שמורה על שייכותם להקב"ה, "עמו" (בתביה אחת) — כן הוא בנוגע ל"אדמה", שנקראת "אדמתו" של הקב"ה, ואף

89) נוסח הגש"פ — ע"פ ירושלמי וש"נ.

פסחים פ"י ה"ד. מכילתא ס"פ בא. 91) ראה תר"מ ח"ט ע' 259. וש"נ.

90) ראה תר"מ ח"ב ע' 304 הערה 225. 92) סנהדרין מד, רע"א.

אחד — לא רק גוי, אלא אפילו יהודי — אינו יכול לשנות או להחליש את השייכות של האדמה עם הקב"ה, ולמסרה לבעלות אחרת.

כשם שבנוגע לבנ"י ("עמו") הנה גם כאשר הבנים (אינם סמוכים על שולחן אביהם, אלא) גלו מעל שולחן אביהם⁹³, הרי זה "שולחן אביהם" — כן הוא בנוגע ל"אדמתו", שגם במעמד ומצב ש"מפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו"⁹⁴, כמו המעמד ומצב דעתה, הן בנוגע ליהודים שנמצאים בחוץ-לארץ, והן בנוגע ליהודים שנמצאים בארץ ישראל, שגם אצלם הרי זה מעמד ומצב ש"גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו", והראי, שיש כמה מצוות שאי אפשר לקיימם עתה [נאפילו בנוגע לתרומות ומעשרות — הרי החיוב עתה הוא רק מדרבנן, ולא מן התורה⁹⁵], הנה גם אז, הרי זו "ארצנו" ו"אדמתנו".

אלא מאי, יש גוי שטוען טענה כו', ולהבדיל, גם יהודי טוען טענה כו', וכאשר אין מה לעשות, או שצריכים להסתיר איזו חולשה, ולא רוצים לומר את האמת, אבל בכל זאת צריכים לומר דבר-מה, אומרים היפך האמת, ובינתיים נערכת אסיפה עם נאומים והחלטות, שנכתבים ונדפסים ומופצים בכל העולם כולו — אין זה משנה את אמיתית הענין, שבכל מעמד ומצב שבו נמצאים בני"י בכל מקומות מושבותיהם, אפילו בחושך כפול ומכופל של הגלות עתה, הנה העם הוא "עמו" והאדמה היא "אדמתו".

כ. אך היצה"ר בא ומתלבש בשכל אנושי ושואל שאלה: איך אפשר לומר "אדמתו עמו", ולומר שאי אפשר להחליש זאת כו' — בה בשעה שזהו היפך השכל, היפך החשבון, ההבנה וההשגה, ועד שמתעטף באיצטלא של "למדן", ומתחיל להביא ראי' מפסוק וממדרש חז"ל וכו'. והמענה על זה — שמיד בהתחלת הענין, עוד לפני שנאמר "וכפר אדמתו עמו", אומר הקב"ה "כי אשא אל שמים ידי ואמרת חי אנכי לעולם", שזהו"ע השבועה.

ובהקדמה — שלכאורה אינו מובן מהו הצורך בענין השבועה למעלה:

הצורך בענין השבועה הוא — כאמור לעיל — שכאשר ישנו קושי בדבר, ויש צורך בביגיעה והשתדלות עצומה, אזי צריך לקשר את עצמו לענין זה ע"י שבועה כו'. ולכאורה, כל זה שייך רק אצל בשר ודם, שיש

95) רמב"ם ה' תרומות ספ"א.

93) ברכות ג, סע"א.
94) נוסח תפלת מוסף יו"ט.

דברים שנקל לו לעשותם, ויש דברים שקשה לו לעשותם, ועד לקושי גדול כו', ולכן, ע"י השבועה יוכל להתגבר על הקשיים; אבל בנוגע להקב"ה — הרי "לא בעמל ולא ביגיעה ברא הקב"ה את עולמו"⁹⁶, כי אם "ברוח פיו"⁹⁷, וא"כ, איך יתכן שיהי' אצלו קושי בנוגע לענין מסויים בעולם, במקום מסויים ובזמן מסויים, בה בשעה שכל העולמות העליונים והתחתונים נבראו "ברוח פיו", ללא עמל ויגיעה?!

אך הענין הוא — שהקושי הוא מצד טענת הבעל-דין (כנ"ל בסיום מסכת מנחות: "פתחון פה לבעל דין לחלוק"), בנוגע ליהודי שנמצא בקצוי תבל במובן הרוחני (שעדיין אינו במדרגת "צדיק גמור"), או אפילו במובן הגשמי — מהי שייכותו לארץ ישראל שתחשב "אדמתו", ויהי' לו חלק בה נכדאיתא בתשובות הגאונים⁹⁸ (ונפק"מ לכמה הלכות בחושן משפט) שאין לך אדם מישראל שאין לו אמה על אמה⁹⁹ (או ד' אמות) בארץ ישראל, בהיותו במעמד ומצב של ריחוק מקום, ועאכו"כ בריחוק מקום ברוחניות?!

ועל זה אומר הקב"ה, "כי אשא אל שמים ידי":

כאשר מדובר אודות גאולתן של ישראל, אומר הקב"ה, שאינו נכנס כלל לשקו"ט — לא עם ב"ד של מטה ולא עם ב"ד של מעלה — כיצד צריך להיות ע"פ שו"ע; לכל לראש — אומר הקב"ה על עצמו — "אשא אל שמים ידי" בשבועה,

וכאשר טוענים: היתכן, הרי ישנם שינויי הזמנים והמצבים כו' — אומר הקב"ה "ואמרת חי אנכי לעולם", כך, שהשבועה שקושרת כביכול את הקב"ה היא "לעולם", עד סוף כל הדורות,

שמבלי הבט על המעמד ומצב שבו עלול להימצא אפילו איש פרטי מישראל, ועאכו"כ ריבוי פרטים מבנ"י — הרי זה דבר בטוח שתהי' ההנהגה באופן ד"שנותי ברק חרבי", "אשכיר חצי גו"¹⁰⁰, ככל פרטי הענינים שנימנו בכתוב, שבאים בתור הכנה — שלב אחר שלב וצעד אחר צעד — ל"וכפר אדמתו עמו", שהפירוש הפשוט בזה הוא — שהקב"ה מוחל וסולח ומכפר ("וכפר" מלשון כפרה) על "חטאינו" שבגללם "גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו", וכל זה — לא מצד טעמים של שכל והסברה, אלא בגלל שזהו "אדמתו" ו"עמו".

קידושין סקמ"ו-קנא.

99) ראה לקו"ש ח"כ ע' 309. וש"נ.

100) שם, מב.

96) ב"ר פ"ג, ב.

97) תהלים לג, ו.

98) שו"ת מהר"ם ב"ר ברוך סתק"ל. ס'

השטרות לר"י ברצלוני ע' 43. אוצר הגאונים

ולכן, כשם שהקב"ה הוא נצחי, כל יכול, וידו שולטת בכל, כך כביכול גם הענינים ד"אדמתו" ו"עמו" הם שולטים בכל, וידם על העליונה.

ואע"פ שבשביל זה יש צורך בכו"כ ענינים ופרטים, הכנות והקדמות — צריכים לידע, שכבר פסקה תורה (בפרשת השבוע, ובחלק הפרשה השייך ליום זה) שישנה שבועה שנאמרה בימי משה רבינו, בפעם הראשונה שנאמרה פרשת האזינו, באופן ד"חי אנכי לעולם", כך, שבכל שנה, ובכל מקום שנמצא יהודי, מהדהדת ("קלינגט אָפּ") השבועה ומהוה הוראה עבורו כיצד להתנהג בחייו הפרטיים, ובחייו בתור חלק מהכלל, באופן שיביא ל"וכפר אדמתו עמו" ברוחניות, ועי"ז — "וכפר אדמתו עמו" בגשמיות.

ו"אין מקרא יוצא מידי פשוטו"¹⁰¹ — שהוא העיקר — שהקב"ה גואל את "אדמתו", ביחד עם הגאולה של "עמו", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו,

ובאה בגלוי המציאות כפי שהיא לאמיתתה (ובאופן שגם הגויים יודעים זאת, שהרי תושב"כ לומדים גם הם) — שזוהי "אדמתו" של הקב"ה ו"עמו" של הקב"ה, היינו, שזהו ענין שנוגע לו ("ער איז אין דערויף פֿאַרקאָכט"), ובלשון הידוע¹⁰²: "לא למעננו אלא למענך", ובאופן ש"אדמתו עמו", ללא צורך בוא"ו המחבר, כיון שזהו ענין אחד.

וכל זה נעשה באופן טוב (ללא עניני יסורים וכיו"ב רח"ל), כיון שהקב"ה הוא עצם הטוב, ומטבע הטוב להטיב¹⁰³, שלכן נכלל בכתיבה וחתומה טובה גם הענין ד"אוצרך הטוב לנו תפתח"¹⁰⁴, היינו, טוב בגלוי שנראה ונרגש אצל יהודי בהיותו נשמה בגוף וקשור עם העולם.

ונעשה גם מש"נ בשירו של יום החמישי: "המעלך מארץ מצרים"⁷⁹, היינו, לא רק "המוציאך" (כהלשון שנאמר ברוב הפעמים), אלא "המעלך" (כפי שנאמר פעמים ספורות)¹⁰⁵,

וכאשר יהודי אומר — באופן של שירה — שהקב"ה הוציא והעלה אותו מכל המיצרים והגבולים ומכל החשבונות, אזי מתקיים גם

104) פיוט לסליחות ער"ה, תפלת נעילה ולהושע"ר. וראה סה"מ תרפ"ז ע' כא ואילך. לקו"ד ח"א נט, א. 105) ראה גם שיחת ש"פ שופטים תשכ"ט ס"ז (תו"מ חנ"ז ס"ע 321 ואילך).

101) שבת סג, א. וש"נ. 102) תפלת שחרית לחול. 103) ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 334. בהערה (ד"ה מספרי).

המשך הכתוב: "הרחב פיך", היינו, שתובע שיתנו לו באופן של הרחבה, או בלשון שפת המדינה: ("מֵאָר דַּעַן דַּעַן מִקְסִימוּם") יותר מה"מקסימום", והקב"ה מבטיח: "ואמלאהו", שממלא את הבקשה באופן של "הרחב פיך", "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"⁵², למטה מעשרה טפחים, בטוב הנראה והנגלה, "טוב לשמים וטוב לבריות"⁵⁵.
 [כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "ממצרים גאלתנו"].

* * *

כא. ישנו ענין נוסף בשייכות למנהגים שהתעכבו אודותם — בנוגע לאמירת "אל תירא" ו"אך צדיקים" קודם אמירת שיעור תהלים: ישנם כאלו שדוחים זאת לסוף התפלה — לאחרי שיעור תהלים והמשניות.

ולכאורה כך משמע מתשובת מהרש"ל¹⁰⁶ — שזהו המקור למנהג לומר "אך צדיקים" אחר התפלה (כמובא בשער הכולל להרב לאוואוט¹⁰⁷, ובכמה ספרים שמציינים מקורות המנהגים¹⁰⁸) — שכתב: "וביציאתי מביהכנ"ס אשב מעט ואומר אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך".

אבל אעפ"כ הנני נוהג לומר זאת קודם שיעור תהלים.

כב. וטעם הדבר:

בפעם הראשונה שהנהיגו אמירת שיעור תהלים החדשי לאחרי התפלה, וכ"ק מו"ח אדמו"ר הפיץ זאת, וצוה לעשות כן בבית-הכנסת שלו, ובכל בתי-כנסיות — הוסיף, שאמירת שיעור תהלים זה ע"י הש"ץ לא תהי' לפני עמוד התפלה, אלא לפני הבימה (שולחן הקריאה).

והטעם הפשוט לזה (אף שלא שמעתי בפירוש, אבל מסתבר לומר כן) — כי, אם יאמרו השיעור תהלים לפני העמוד, הרי זה עלול להחשב כהוספה על התפלה, שיש להזהר מזה, כמבואר באחרונים¹⁰⁹, וגם בתשובת השבות יעקב¹¹⁰ (המוזכר לעיל (ס"ט)), שכאשר היתה קבוצה שרצו להתאסף יחדיו לערוך ברבים תיקון חצות ואמירת פיוטים כו', לא הי' מרוצה מזה, באמרו, שדבר זה עלול להחשב כהוספה על התפלה. ואם הדברים אמורים בשייכות לענין של לימוד, הרי עאכ"כ בנוגע

(109)

(110) ח"ב סמ"ד.

(106) שו"ת סי' סד.

(107) פי"א סל"ז.

(108) ראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 375. וש"נ.

לאמירת תהלים, שכיון שזהו"ע של "שירות ותשבחות" (כדברי הגמרא במסכת ברכות¹¹¹), הרי זה שייך לענין התפלה, שחלק ממנה הוא "סידור שבחו של מקום"¹¹². ולכן היתה ההוראה שלא לומר השיעור תהלים אצל העמוד, אלא אצל שולחן הקריאה.

אבל בפועל, הנה לאחרי משך זמן, התחילו לומר השיעור תהלים אצל העמוד. והטעם הפשוט בזה הי' מפני טירחא דציבורא, והיינו, שמיד לאחרי אמירת "עלינו", כאשר הש"ץ עומד עדיין לפני העמוד, יש להמשיך ולומר השיעור תהלים, כי, אם הש"ץ יעזוב את מקומו ויפנה לילך לבימה, פלוני ילך לכאן ופלוני לשם, אזי יתכן שאצל אחדים לא יהי' קיום למנהג דאמירת שיעור תהלים.

אך עדיין נשאר החשש שלא יתפרש הדבר כהוספה על התפלה. ולכן, העצה לזה — לסיים תחילה את התפלה ע"י אמירת הפסוקים המיוחדים לכתחילה לסיום ואחרי התפלה: "אל תירא" ו"אך צדיקים", ואז, הנה גם כאשר הש"ץ נשאר אצל העמוד לאמירת שיעור תהלים, הרי זה לאחרי ההפסק ע"י אמירת הפסוקים הנ"ל, ששולל את ענין ההוספה על התפלה.

ובפרטיות יותר:

לא די באמירת ג' הפסוקים ד"אל תירא גו'" בלבד, כי: המקור לאמירת פסוקים אלו הוא¹¹³ — סיפור המדרש על מגלת אסתר¹¹⁴ אודות ג' התינוקות שפגש מרדכי, ואמר לכל אחד מהם "פסוק לי פסוקך", ואמר הראשון הפסוק "אל תירא" וכו', והתוצאה היתה בהצלחה, ולכן מסיימים את התפלה בפסוקים אלו. ומובן, שסיום זה הוא עדיין ענין של תפלה — תפלה מיוחדת שהצלחה באופן נפלא ביותר, כך, שזהו המשך וסיום התפלה, כתפלה אריכתא דמי;

משא"כ הפסוק "אך צדיקים" — אינו סיום של תפלה, אלא כמ"ש המהרש"ל (ומבואר יותר בדברי האחרונים) ע"פ דברי הגמרא¹¹⁵ "המתפלל צריך לשהות שעה אחת אחר התפלה, שנאמר אך צדיקים יודו לשמך (והדר) ישבו ישרים את פניך", והיינו, שאמירת פסוק זה היא בתור ענין שמחוץ לתפלה, לאחרי סיום התפלה.

(113) ראה שער הכולל שם סל"ו. לקו"ש

(111) ג, ב, ז, ב.

(112) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח רסנ"א. שם ע' 374.

(114) אסת"ר פ"ז, יז (קרוב לסופו).

וש"נ.

(115) ברכות לב, ב (ובפרש"י).

אך עדיין נשארת קושיא: הרי המהרש"ל הי' אומר "אך צדיקים קודם צאתו מבית הכנסת?"

אמנם, רואים בפועל עכשיו, שכאשר ישנו שיעור לימוד לאחרי התפלה, והלימוד הוא בבית-הכנסת דוקא, כדברי הגמרא במסכת ברכות¹¹⁶ על הפסוק¹¹⁷ "אוהב ה' שערי ציון גו'", "שערים המצויינים בהלכה", שהתפלה במקום הלימוד, והלימוד במקום התפלה מסייע ומוסיף הצלחה כו', הנה כיון שהלימוד במקום זה דוקא הוא בגלל שבו היתה התפלה, לכן אומרים "אך צדיקים" (לא קודם היציאה מבית-הכנסת, אלא) לאחרי התפלה, קודם התחלת הלימוד.

ולסיכום: לא מצאתי עצה אחרת מלבד להפסיק בין התפלה לאמירת תהלים באמירת "אל תירא" ו"אך צדיקים" — בהתאם להוראה בפעם הראשונה שאמירת תהלים תהי' במקום שונה מאמירת התפלה כדי שלא תחשב להוספה על התפלה, אלא, שלאח"כ נשתקע הדבר, מפני טירחא דציבורא, ואילו בנוגע לעצה הנ"ל אודות הקדמת אמירת "אל תירא" ו"אך צדיקים", לא שייך טירחא דציבורא, ואדרבה, יש בה תועלת לציבור, כי, כאשר דוחים אמירת "אל תירא" ו"אך צדיקים" לאחרי אמירת תהלים ולאחרי משניות כו', הרי לפעמים עלולים לשכוח לאמרם.

*

כג. ולסיים מעין הפתיחה:

בנוגע למאמר המשנה "אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים" — ידוע דיוק הלשון "אחד", שהן אצל ה"מרבה" ישנו הענין ד"אחד", והן אצל ה"ממעט" ישנו הענין ד"אחד",

והרי הפירוש ד"אחד" הוא — כדברי הסמ"ק (הובא בבית יוסף¹¹⁸) שאות א' מורה על אלופו של עולם, אות ח' מורה על ח' רקיעים וארץ, ואות ד' מורה על ד' רוחות העולם, ומכל ענינים אלו נעשית תיבה אחת, והתחלת ועיקר התיבה, הראש והמושל, הרי זה האל"ף (שלכן, כשרוצים לכתוב "אחד" בראשי-תיבות, לא כותבים ח' או ד', אלא חייבים לכתוב האות א', שכוללת גם הח' והד', אבל לא להיפך ח"ו).

וכאשר ההתחלה היא ב"אחד", הנה למרות שאצל פלוני בא ה"אחד" לידי ביטוי באופן של "המרבה", ואילו אצל פלוני באופן של

118) א"ח סס"א. שו"ע ואדה"ז שם ס"ו.

116) ה, א.

117) תהלים פז, ב.

"הממעט", בודאי ש"לא ידח ממנו נדח"¹¹⁹, וברור הדבר ש"יכוין לבו לשמים", ו"רחמנא לבא בעי"¹²⁰,

וכיון שהלב מושל בכל הגוף, "לבא פליג לכל שייפיין"¹²¹ — הנה מהלב ("יכוין לבו לשמים"), "בכל לבבך"¹²², יומשך בכל אברי הגוף, שיתנהג באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"¹²³, ועד ש"בכל דרכיך דעהו"¹²⁴, כדי לעשות לו ית' דירה בתחתונים¹²⁵.

ו"באור פני מלך חיים"¹²⁶, והוא מקיים את הבקשה: "בקשו פני את פניך הוי' אבקש"¹²⁷, ובפרט בעשרת ימי תשובה, שאז הקב"ה הוא "בהמצאו" ו"בהיותו קרוב"¹²⁸,

ומתוך שמחה וטוב לבב מסיימים את העבודה של עשי"ת — תשובה עילאה, וממשיכים את "הוי' הוא האלקים"¹²⁹, לאחר ההקדמה ד"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"¹³⁰, וההקדמה שלפנ"ז: "שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד"¹³¹,

ומתקיים בעגלא דידן פסק הרמב"ם¹³² ש"מיד הן נגאלין", ובא בפועל ובגלוי למטה מעשרה טפחים — "לשנה הבאה בירושלים" [כהפירוש בזה — שאין צריכים להמתין שנה שלימה, אלא ענין זה נעשה מיד, ובמילא, לשנה הבאה נהי' כבר בירושלים¹³³], ע"י משיח צדקנו, בגאולה האמיתית והשלימה.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגונים "פרזות תשב ירושלים", "אנא עבדא", "אבינו מלכנו", ו"ופרצת".

טרם צאתו (לאחרי אמירת ברכה אחרונה) התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "כי בשמחה תצאו".

ובכ"מ.	(119) ע"פ שמואל-ב יד, יד.
(126) משלי טז, טו.	(120) סנהדרין קו, ב ובפרש"י. זהר ח"ב
(127) תהלים כז, ח.	קסב, סע"ב. ח"ג רפא, ריש ע"ב.
(128) ישעי' נה, ו. וראה ר"ה יח, א. וש"נ.	(121) ראה זח"ג קסא, ריש ע"ב. רכא, ב.
(129) ואתחנן ד, לה-לט.	רלב, א.
(130) פסחים נו, א.	(122) ואתחנן ו, ה.
(131) שם ו, ד.	(123) אבות פ"ב מי"ב.
(132) הל' תשובה פ"ז ה"ה.	(124) משלי ג, ו.
(133) ראה סה"ש תש"ח ע' 200. וש"נ.	(125) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.
	ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפל"ו.

הוספה

בי"ה, ה' תשרי ה'תשכ"ז

ברוקלין, נ.י.

מר ... שי

שלום וברכה!

אף על פי שלגמרי לא מן הנוהג אצלי שאפנה בבקשות לאדם שע"ע לא הייתי מכירו, ובפרט בקשה שיכולה להתפרש כהתערבות בענינו, אף שבטחוני שלא יחשדני בכך, אבל כיון שהענין נוגע לטובתו של אחד מאחינו בני ישראל, הנני יוצא מהגדרים האמורים בתקוה שידינני לכף זכות וימלא בקשתי.

והענין הוא – שבעסקי באה"ק ת"ו יש לו בעל משרה ושמו ... שלפי הידיעות שקבלתי עומד הוא בספק בנוגע להמשך משרתו, שזהו בשבילו בגדר של שברון מטה לחם. ולכן הנני פונה לכבודו כיהודי ליהודי, אשר כל ישראל חברים אף שמעולם לא נפגשו פנים אל פנים, בבקשה שיעשה כל התלוי בו שמר ... ישאר במשרתו ופרנסתו.

על פי מה ששמעתי על אודות מר, בטחוני שאין צורך להאריך בזה, ורק להוסיף בהערה (על יסוד מאמר חכמינו ז"ל אין מזרזין אלא למזרזין), שבעמדנו בימי הדין והרחמים, הרי בודאי שאם בכל ימות השנה השי"ת משלם לכל אחד כמה פעמים ככה בעד כל פעולה טובה ועשי טובה וכולי, על אחת כמה וכמה בימי התעוררות אלה, אשר המקיים נפש בישראל עם בני ביתו, זכותו גדול ורב להוסיף בברכת השי"ת להמקיים ובני ביתו שיחיו הם, בכל המצטרך להם מנפש ועד בשר. ויהי רצון שאתבשר בשורה טובה בהאמור.

בבקשת סליחה על התערבות בעניני מסחרו ללא שאלני,

ובכבוד ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה.

שברון מטה לחם: ע"פ בחקותי כו, כו. יחזקאל ד, טז. ה, טז. יד, יג. תהלים קה, טז.
 כל ישראל חברים: ע"פ ס' שופטים כ, יא. וראה חגיגה כו, א. ירושלמי שם פ"ג ה"ו. תניא אגה"ק סוסכ"ב.
 מאמר חכמינו ז"ל אין מזרזין אלא למזרזין: ספרי נשא בתחלתו. במדב"ר פ"ז, ו. וראה מכות כג, א.

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוקלעה"ה נבג"מ ז"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה.

שהחיינו וקיימנו והגיענו

הגיע מבית הכורך

תורת מנחם

התוועדויות כרך נו

הכולל את כל המאמרים והשיחות

מש"פ ויק"פ, פה"ח עד ש"פ שלח, כ"ח סיון ה'תשכ"ט

בספר זה שיחות, מאמרים ומענות חדשים שלא ראו את אור הדפוס

שיחות ומאמרים אלו נלקמו אחד אחד מסלילי הקלטה ורשימות

שנרשמו בשעתם ע"י החוזרים שיהיו, ונשארו בכתובים עד לאחרונה

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות

ובחנויות הספרים קה"ת בארה"ב ובאה"ק

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

התמים לוי שיחי

לרגל הכנסו לעול המצוות – ה' תשרי, ה'תשע"ו

ולזכות אָחיו ואחיותיו שיחיו

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' מאיר שמעון וזוגתו מרת מרים רייזל שיחיו מאַסקאָוויץ

ולזכות זקניהם

מרת אסתר רחל שיחיו מאַסקאָוויץ

מרת לאה שיחיו קליין

הרה"ת ר' אפרים וזוגתו מרת צבי' שיחיו מאַסקאָוויץ

הרה"ת ר' מנחם מענדל הכהן וזוגתו מרת גאלדא שיחיו אַראַנאָוו

ולעילוי נשמת

הרה"ת השליח ר' דניאל יצחק ע"ה

ב"ר – יבדלח"ט – הרה"ת ר' אפרים שליט"א מאַסקאָוויץ

הרה"ת המזכיר ר' ירחמיאל בנימין ב"ר מנחם הלוי ע"ה קליין

ת' נ' צ' ב' ה'